

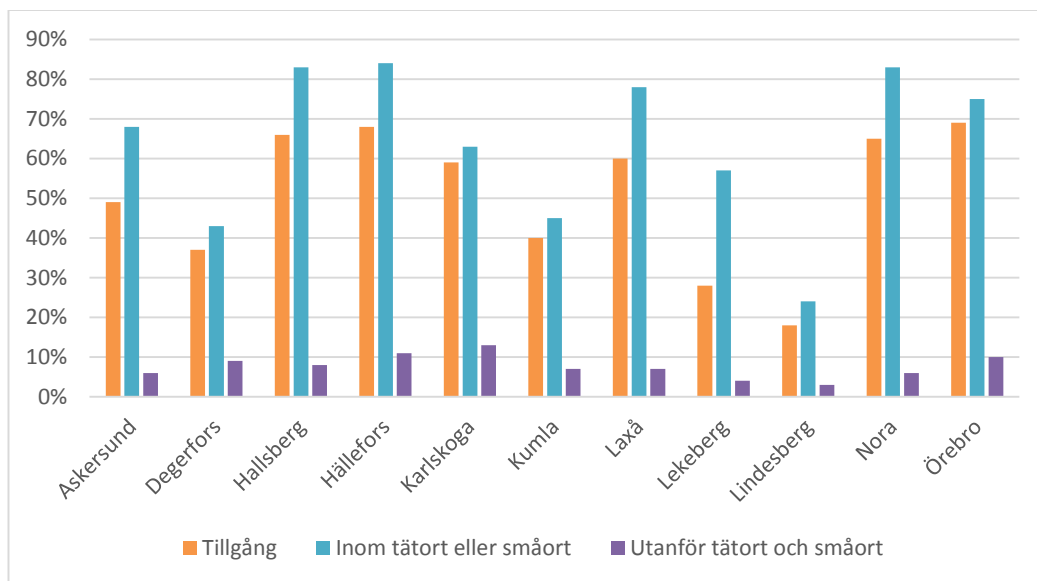

3.1.4 Bredband

Figur 6 visar andelen av hushållen som är anslutna till bredband via fiber.

Figur 6 Bredband (Källa: bredbandskartan.se bearbetad av författaren)

3.2 Vilka faktorer bidrar till utvecklingen i Lekebergs kommun?

Jag skulle vilja säga att Lekeberg är länets mönsterkommun.

Verksamhetsledare Leader Mellansjölandet

Tjänstemännen fick svara på frågan om vilka faktorer som bidrar till utvecklingen i Lekeberg där några faktorer nämndes av samtliga. En sammanställning av intervjuerna visar att de alla är överens om följande faktorer:

- Behändigt pendlingsavstånd till Örebro, som i sig är en stad med stark utvecklingskraft.
- Samarbetsklimatet mellan kommun och invånare. Kommunen vill Lekebergs bästa och lyssnar till invånarnas behov.
- Att Lekeberg år 1994 blev en egen kommun vilket gjorde att invånarna kom närmre den styrande makten som gav dem ökad förmåga att påverka sin egen samhällsutveckling.
- Den positiva känsla och attityd som finns i bygden. Kommunen och dess invånare har en slags självkänsla som uppstod när kommunen under 90-talet blev en egen kommun. En självkänsla som leder till ett driv om att klara sig själv. Den goda andan och attityden hos invånarna är viktigaste faktorn bakom kommunens utveckling.

Andra faktorer som vissa tjänstemän pekade på var:

- Lekebergs lokala sparbank som återinvesterar i bygden i viss mån och inte strävar efter vinstmaximering.
- Närkeslätten som innebär gynnsamma odlingsmöjligheter.
- Billig mark som lockar Örebroare att bygga egna hus till betydligt billigare pris.
- Bra äldreomsorg.

3.3 Vilka aktörer är viktiga för Lekebergs utveckling?

I en landsbygdskommun är samverkan mellan stat, kommun och invånare en förutsättning för att något ska ske och trots att invånarna spelar en stor roll för bygdens utveckling kan centraliserade beslut vara avgörande för en bygds framtid.

Generellt sett visar studien att kommunen i sig och dess politiska kapacitet, organisationer såsom Jordbruksverket och länsstyrelsen spelar stor roll. Inte minst nämns landsbygdsprogrammet som en viktig ingrediens för vad som kan ske i bygden. Slående var dock att alla tjänstemän pekade ut invånarna som den viktigaste aktören. Invånarna, deras attityd och handlingskraft till att vilja uppnå en god service är det som tjänstemännen anser vara Lekebergs recept på framgång. Däremot blev Lekebergs utveckling positiv först när kommunen blev självständig vilket innebär att invånarnas attityd från förr inte räckte till i samband i ett urbaniserat samhälle. Detta gör att centraliserade beslut och aktörer uppifrån spelar en betydande roll. Nedan presenteras citat ur de intervjuer jag gjort som illustrerar invånarnas vilja och förmåga:

I Lekebergs kommun finns en attityd från förr kvar som handlar om att vill man få någonting gjort får man göra det själv. I Lekeberg är det invånarna som driver utvecklingen framåt.

Kommundirektör Lekebergs kommun

(...)Sedan kommunicerar man med kommunen om hjälp men man förlitar sig inte på att kommunen ska göra grovjobbet.

Kommundirektör Lekebergs kommun

(...)På en liten ort krävs större engagemang från föräldrar i skolan. Det kan handla om fixardagar eller att måla och städa.

Förvaltningschefen i Lekeberg kommun

(...) Det kräver stort engagemang från invånarna om de vill ha bredband hem till sig eftersom invånarna själva måste starta en vägförening för att kunna söka bidrag.

Samordnaren för fiber i Lekeberg

På landsbygden räcker inte de offentliga medlen till. Det finns viss elementär service men vill invånarna ha mer än så är det upp till dem själva. Det krävs stort lokalt engagemang för det finns ingen annan som gör det än de själva. Politiken om landsbygden kontra staden skiljer sig inte från politiken i näringslivet. Man satsar pengar där man anser det vara mest gynnsamt, det vill säga i staden. Om man ska göra en satsning i bara en kommun i ett län satsar man alltid på centralorten, det är inget nytt.

Verksamhetsledare Leader Mellansjölandet

Lekebergs invånare har en entreprenöranda och attityd som är oerhört viktig för kommunens utveckling. Attityden från förr lever kvar att om man vill få något gjort får man göra det själv. Fattas det invånarna något så ser de till att skaffa det till kommunen med hjälp av vänner och grannar, sedan kommunicerar de med kommunen om hjälp men de förlitar sig inte på att kommunen ska göra grovjobbet. Det är en styrka med att vara en liten kommun.

Kommundirektör Lekeberg kommun

Av intervjuerna framkom också vikten av samverkan mellan aktörerna. Kommundirektören menar att kommunen och invånarna samverkar men att det är invånarna som driver utvecklingen framåt medan kommunen stöttar

när väl något startats upp, kommunen är inte drivande i utvecklingen. Han anser att detta gäller för alla sektorer.

Verksamhetsledaren menar att det finns en stor samverkan inom Leader. Trepartnerskapet enligt Leadermetoden innebär en samverkan mellan privat, offentlig och ideell sektor som bygger på att aktörer går samman för att utveckla sin bygd. Varje aktör tillför det den själv kan i form av resurser eller kunskap med syfte att på så vis uppnå ett bättre slutresultat.

Verksamhetsledaren anser att kansliet har en stark samverkan med högre instanser såsom länsstyrelsen och Jordbruksverket. *Jag är deras förlängda arm..* Han skulle aldrig skylla ett beslut på Jordbruksverket inför en projektägare utan istället förklara varför något blivit bestämt.

(...) Kommunen gör prioriteringar tillsammans med länsstyrelsen om var vi ska förlägga fiberkablar. Det går alltså inte bara att ringa till oss och säga att man vill ha bredband.

Samordnare för fiber i Lekeberg

Samverkan mellan aktörer vad gäller fiberoptik är påtaglig. Samordnaren för fiber i Lekeberg menar att bredbandsutbyggnaden sker genom ett samarbete mellan stat, marknad, kommun och det civila samhället. Politiken på nationell nivå vill utöka bredbandsnätet på landsbygden och har därför utformat ett ekonomiskt stöd för detta. Kommunen samarbetar med länsstyrelsen i frågan. De väljer tillsammans ut områden som ska utrustas med fiber, därefter krävs det insatser av invånarna i form av bildandet av vägförening och ansökan om att få fiber hem till sig.

För fem år sedan var kommunens enda byskola nedläggningshotad. Kommunen gjorde då ett politiskt ställningstagande om att bevara den – vilket visade sig vara ett lyckat beslut.

Förvaltningschef Lekeberg kommun

Förvaltningschefen menar att kommunen spelar en stor roll för skolverksamheten men att invånarna har ett starkt inflytande vad gäller skolverksamheten. Dessutom krävs ett engagemang från föräldrar som kan

handla om allt från att måla eller städa i skolorna. Dessutom anordnas fixardagar när föräldrar får komma hjälpa till med en del renovering. Kommunens litenhet ger invånarna en slags "social kontroll", tex. närheten till politiker. I Lekeberg får politiker stå till svars för sina handlingar överallt, som till exempel i kön på ICA. Det ger invånarna en slags makt. Politiker är också måna om att vara med i offentliga sammanhang för att på så vis få närhet till invånarna.

3.4 Hur påverkar byråkratin vad som sker i Lekeberg?

Verksamhetsledaren på Leader Mellansjölandet menar att den största tiden av hans arbetstid läggs ner på att dokumentera vad som sker i projekt samt övrig administration. Även om han träffar projektägare emellanåt så är han inte speciellt mycket ute i fält. Inte heller åker han ut efter att ett projekt blivit slutfört för att se resultatet. Det hinns inte med.

Han har arbetat på kontoret sedan 2010 och har hunnit fått en bred inblick i arbetet. Det bekräftas delvis via hans snabba och självklara svar på mina frågor oavsett om det handlar om hur handläggningsflödet går till eller vad som finns med i deras utvecklingsstrategi. Verksamhetsledaren anser att det borde vara administrativt enklare att söka bidrag och har förslag på hur organisationen skulle kunna förändras.

En intern förbättring på hur Leader skulle kunna organiseras är att småprojekten, alltså de som ligger under våra paraplyprojekt skulle skötas med hjälp av en förenklad projektmall. Detta för att minska arbetsbelastningen på kansliet. Projektägarna i småprojekten slipper den värsta administrationen men jag får desto mer att sköta som det ser ut i dagsläget. Dessutom drivs kansliets verksamhet idag som ett projekt, kallat driftprojekt. En intern förbättring skulle kunna vara att göra om driftprojektet till ett driftanslag där vi fick en årlig peng till att sköta driften av kansliet. Som det ser ut idag måste kansliets arbete dokumenteras precis som vilket projekt som helst vilket tar enormt mycket av min

arbetstid. Tid som jag annars skulle kunna lägga på utvärdering av projekt, vilket görs i väldigt liten skala idag.

Verksamhetsledare Leader Mellansjölandet

Enhetschefen på länsstyrelsen ser också vissa problem med den rådande byråkratin:

Många av de som söker stöd hos oss tycker det är väldigt byråkratisk, krångligt och tar lång tid. Vi försöker att hjälpa till så mycket vi kan för att vara behjälpliga men vi ser, precis som regeringen gett uttryck för, att vi måste se över regelmängden och underlätta och korta ner hanteringstiden. Dessutom måste programmet bli mer lättbegripligt för vanliga människor. Som det ser ut idag är det svårt att överblicka, svårt att förstå och i grunden alldeles för lite känt. Det är saker vi måste jobba med. Annars tycker jag programmet har bra inriktning och landsbygdsprogrammet spelar en stor roll för landsbygdsutvecklingen, det är viktigt för att få en levande landsbygd. Mycket av hanteringen hos oss är otroligt detaljstyrt och en del rutiner jag inte alltid kan se nyttan av. Det finns många kontrollpunkter som tar väldigt mycket tid vilket kommer sig av att det finns en gemensam handläggningsrutin för hela unionen och andra länder har andra kulturer vilket krockar med den svenska ärendehanteringen. Det är bättre att ta tid till att arbeta med utvecklingsfrågor istället för byråkratin.

Enhetschefen för landsbygds- och näringslivsfrågor i Örebro län

4. DISKUSSION

I denna diskussion tolkar och analyserar jag de resultat jag presenterat. Frågeställningarna besvaras med hjälp av begreppen ideal byråkrati och governance. Resultatet kommer också att diskuteras med inspiration av diskursanalysen och motsättningen mellan Laclaus & Mouffes idé om att allt går att förändra kontra Chouliarakis & Faircloughs idé om att strukturella förhållanden i samhället bidrar till att alla inte har samma möjligheter till förändring.

4.1 Governance på gott och ont

I Lekebergs kommun finns en attityd från förr kvar som handlar om att vill man få någonting gjort får man göra det själv. I Lekeberg är det invånarna som driver utvecklingen framåt.

Kommundirektör Lekebergs kommun

Det finns många argument som säger att Sveriges landsbygd är ett problemområde i samhället. Titeln på min utbildning är ett exempel, detta eftersom utveckling i ordet landsbygdsutveckling fokuserar på att landsbygden är i behov av hjälp. Jordbrukspolitiken och alla dess stödfunktioner såsom Leader etc. är andra exempel som understryker det faktum att landsbygden är ett problemområde.

Slående för de intervjuer jag gjort är att tjänstemännen i Lekeberg framhäver kommunens litenhet som en styrka och framgångsfaktor – inte svaghet. Alla fem tjänstemän menade att kommunens utveckling vände från negativ till positiv utveckling efter att Lekeberg blev en egen kommun. Innan var ”området” för långt från staden och invånarna för långt från den styrande makten varför nuvarande Lekeberg inte hade chans visa en positiv utveckling. När Lekeberg blev en egen kommun kom invånarna närmare makten. Likaså nämner tjänstemännen invånarnas attityd och goda anda som funnits med sedan förr men som inte varit tillräckligt för att uppnå

positiv utveckling förrän kommunen blev sin egen. Framgångsfaktorn bakom kommunens litenhet är alltså till stor del invånarna själva även om den positiva vändningen inte hade varit möjligt utan ett politiskt initiativ om att göra Lekeberg till en egen kommun.

Governance inkluderar medborgarna som en aktör. I och med denna roll blir medborgarna medskapare av offentlig service med syfte att höja kvalitén på den offentliga servicen. Ett medborgerligt engagemang där man uppmuntrar gräsrotter att lösa samhällsproblem (Hedlund& Montin 2009:160). Aktivt medborgarskap handlar om förtroendefull samverkan där medborgarna är resursen bakom hållbar demokrati och välfärd. Governance är alltså en styrning som tillämpas i hög grad i Lekeberg eftersom mycket av initiativen kommer nerifrån. Men vad finns det då för risker med Governance? Om det är invånarna som till största del ska ligga bakom kommunens utveckling, vilket ansvar tillskrivs dem? Är det meningen att en individ måste ha speciella personliga egenskaper för att bo på landsbygden och vad händer om kommunen i framtiden visar en negativ trend. Är det då invånarna som ska stå ansvariga?

Governance kan ses som ett decentraliserat sätt att styra en kommun där gräsrotterna har stor inflytande på vad som sker. Däremot kan jag också se en risk att styra en kommun på detta sätt. Metoden skulle kunna medföra minskat demokratiskt inflytande eftersom alla kommunens invånare troligtvis inte är lika delaktiga som en majoritet. Besluten som tas i kommunen kanske inte är representativa för alla invånarna utan endast för de som kan liknas med eldsjälar vilket gör att jag till viss del förhåller mig skeptisk till denna nya relation mellan stat och samhälle.

I Lekebergs kommun har mycket ansvar lagts på invånarna att upprätthålla en gynnsam utveckling. Däremot visade intervjuerna att kommunens utveckling påverkas starkt av beslut uppifrån. Bevarandet av byskolan och att kommunen blev självständig är två exempel. Därför kan det tyckas att det heller inte är rimligt att en bygds "resultat" ska förlita sig så starkt på initiativ från gräsrotsnivå, än mindre att landsbygdens invånare ska stå till

svars för om hela Sverige ska leva. I Lekebergs fall förändrade besluten om självständighet och bevarandet av byskolan invånarnas situation och förutsättningar.

4.2 Landsbygdens stödfunktioner kan hämma utveckling

Governance kan också innebära ökad byråkratisk belastning vilket Leader är exempel på. Eftersom reglerna kommer från centralt styrd nivå är det viktigt att dessa är tydliga, så att alla Leader-områden runt om i landet ger sina landsbygdsbor samma förutsättningar. Dessutom finns reglerna till för att underlätta administrationen så att verksamhetsledaren och LAG kan arbeta effektivt och framförallt komma fram till rättvisa beslut.

De intervjuade tjänstemännen påpekade att byråkratin till viss del kan hindra utvecklingen i en bygd. Den administration som finns i en Leader-organisation tenderar att ta för mycket tid av det arbete som läggs ner varför den inte alltid är ideal. Strävan efter ett effektivt och rättvist system leder till en administrativ enhet som inte lägger tillräckligt tid på efterarbete av avklarade projekt. De har alltså inte tid att bedriva processutvärderingar för att förbättra sin verksamhet, något som skulle kunna tillämpas för att uppnå bättre resultat på landsbygden. En faktor enligt Ekman (2004) som kan försvåra organisatoriskt lärande är just byråkrati. Det faktum att organisationen lägger mer tid på att slaviskt följa rutiner blir viktigare än att lösa faktiska problem (Forsslund 2009:361). Att ledaren ska ha ett stort ansvar att skapa en lärande organisation är självklart men Dixon (1998) menar att även medarbetarna har ett stort ansvar (Forsslund 2009: 360).

Lärande utvärderingar kan leda till att Leader som organisation bli bättre på att fatta rättvisa beslut och guida projektägare längs vägen vilket skulle kunna leda till fler hållbara projekt och alltså utveckling av landsbygden (Gunnarsdotter & Käll: 23;24). För idag är kontrollbehovet som finns inbyggt i systemen större än tilliten till den lokala nivån, varför det blir lite tid över för att lära av sin egen verksamhet.

4.3 Att förändra strukturer i samhället

Resultatet av denna studie visar att Lekeberg lyckats så bra mycket tack vare invånarna. Däremot belyser tjänstemännen också vikten av det som hände 1995 då kommunen blev självständig. Invånarnas attityd och anda från förr kunde alltså inte tillämpas i ett urbaniserat samhälle förrän Lekeberg blev en egen kommun. Detta innebär att politiska beslut ovanifrån spelar en stor roll för en bygds utveckling.

Hela samhället är föränderligt och kanske framförallt landsbygden. Den välfärd som byggts upp på landsbygden är på väg att försvinna och mycket har redan försvunnit. Att en levande landsbygd är en förutsättning för hela samhällets välfärd glöms dock bort. Om landsbygden dör ut försvinner också de resurser som landsbygden förser staden med, vilket skulle medföra förödande konsekvenser. Förutom att landsbygden fungerar som en plats för rekreation och naturupplevelser kan också råvaror och ekosystemtjänster nämnas som exempel på resurser. Är det då upp till landsbygdsborna att hålla landsbygden levande eller är det upp till hela samhället? Att välfärden på landsbygden kontra staden skiljer sig åt kan konstateras. Laclau & Mouffe menar att det går att förändra strukturella förhållanden i samhället. De initiativ som sker på landsbygden idag handlar om att kunna erbjuda samma service som finns i staden. Chouliaraki & Fairclough ger dock uttryck för att strukturella skillnader i samhället bidrar till att inte alla har samma möjlighet till förändring. Det är svårare för en landsbygdsbo att förändra än för en stadsbo eftersom landsbygden är uppbyggd på stödfunktioner som innebär omfattande byråkrati vilket är en strukturell skillnad som begränsar landsbygdsbors möjlighet till förändring. I boken Ska hela Sverige Leva skriver Hans Westlund om att det finns problem med lokal utveckling i bygden när alltför starka relationer som motstår förändring förekommer (Westlund 2008:226:227). Hur ska då governance kunna leda till utveckling när negativa relationer uppstår mellan aktörer, aktörer som måste samverka för att något ska bli gjort. Istället kanske utvecklingen rentav motverkas.

Avslutningsvis ställer jag mig frågan om det kan vara så att vi överskattar vikten av den rådande jordbrukspolitiken och dess stödfunktioner? Om politiken ändå mynnar ut i att lokalsamhället ska lösa sina egna problem.

REFERENSER

Forslund, M (2011) *Organisering och ledning*. 2 uppl. Stockholm: Norstedts

Gunnarsdotter, Y (2005). *Från arbetsgemenskap till fritidsgemenskap. Den svenska landsbygdens omvandling ur Lockneviornas perspektiv* Doctoral thesis No. 2005:3. Faculty of Natural Resources and Agricultural Sciences. Uppsala: SLU

Gunnarsdotter, Y & Käll, J (2014) *Varaktig lokal utveckling genom leadermetoden*.
<http://www.uross.se/wp-content/uploads/2014/05/leaderuross-utvardering2014.pdf> (2014-06-27)

Hedlund, G & Montin, S (2009). *Governance på Svenska*. Stockholm: Santérus Förlag

Jordbruksverket *Allt om miljö och hållbarhet på landsbygden*
<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/landsbygdsutveckling/forskningochkunskap/statistikochfakta.4.2ae27f0513e7888ce228000125.html>(2014-04-15)

Jordbruksverket (2013-05-08) *Vad är landsbygdsprogrammet?*
<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/landsbygdsutveckling/visionerochprogram/landsbygdsprogrammet20072013/vadarlandsbygdsprogrammet.4.7a446fa211f3c824a0e8000171998.html> (2014-04-20)

Kvale, S & Brinkmann, S (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Upplaga 2:8. Lund: Studentlitteratur

Lekeberg kommun (2013-09-13) *Lekeberg- Naturligt nära* <http://lekeberg.se/Kommun--Politik/Omkommunen/>(2014-04-14)

Lekeberg Kommun (2013-04-29) *Lekeberg på 52:a plats, bäst i Örebro län, i Svenskt Näringslivs ranking av företagsklimatet* <http://lekeberg.se/-/Nyheter/Lekeberg-pa-92a-plats-i-Svenskt-Naringslivs-rankning-av-foretagsklimatet/>(2014-06-17)

Lekeberg kommun (2014-05-09) *Byggstart för ny förskola i Fjugesta* <http://lekeberg.se/-/Nyheter/Information-kring-bygget-av-ny-forskola-i-Fjugesta/> (2014-06-17)

Lundquist, L & Petersson, H (1972). *Byråkrati och demokrati – problem kring den offentliga förvaltningen*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur

Post- och telestyrelsen *Bredbandskartan* <http://bredbandskartan.pts.se/> (2014-05-01)

Skolverket *Jämförelsetal* <http://www.jmfal.artisan.se/databas.aspx?presel#tab-0> (2014-04-12)

Statistiska centralbyrån *Befolkningsstatistik* http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795 (2014-04-10)

Stenbacka, S (2014) *Byanätsprocessen- teoretiska utgångspunkter för att förstå det lokala ledarskapet*.

http://www.helasverige.se/fileadmin/user_upload/HSSL_Kansli/foer_dig_som/lokaltledarskap.pdf

Teorell, J & Svensson, T (2007). *Att fråga och att svara*. Upplaga 1:3. Malmö: Liber AB

Tillväxtverket *Nystartade företag, enkätdata samt Uppföljning nystartade företag*

<http://statistikportalen.tillvaxtanalys.se/Pages/ShowReport.aspx?StatisticalAreaID=7&newCompanyReportID=184> (2014-04-14)

Westlund, H (2008). *Ska hela Sverige leva?* Stockholm: Formas

Winther Jorgensen, M & Phillips, L (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Upplaga 1:10. Lund: Studentlitteratur